

AIJA LIETINA

Stenti sirds vaina

Ja kādā no sirds artērijām izveidojies sašaurinājums, kas apgrūtina vai bloķē asīnu plūsmu, šajā vietā implantē stentu – no īpaša metāla pinuma gatavotu ūsu caurulīti, kas izpleš asinsvadu un turpmāk ir balstošā konstrukcija, lai problēma neatkārtotos.

● Vēsturiski pirmais invazīvais paņēmiens asinsvadu sašaurinājumu novēršanai bija paplašināšana ar speciālu katetu, kam galā ir balonīšs, kura diametrs ir vien 2,5–5 milimetri. Platumu izvēlas invazīvās kardiologs atbilstīgi asinsvadam un bojājumam. Veicot dūrienu cirkšņa vai rokas artērijā, balonkatetru var aizvadīt līdz sašaurinājušām sirds vainagartērijā un uzpūst, to paplašinot. Pēc tam balonkateru izņem. Lai tajā pašā vletā atkal neveidotos sašaurinājums un artērija neslēgtos, **tika izgudroti stenti, ar ko asinsvada sieniņu nostiprināt**, skaidro invazīvās kardiologs Kārlis Trušinskis.

● Stenta implantācijas operācija notiek līdzīgi. **Stents ir uzmontēts uz balonkattetu un tiek aizvadīts līdz sašaurinājumam.** Piepūšot balonīnu, izplešas arī implantētais stents, kas laika gaitā saaug ar artērijas sieniņu. Tāpat kā balonkateriem, arī stentiem ir dažādi izmēri. Sašaurinājumi veidojas ne tikai sirds asinsvados, bet arī, piemēram, kāju artērijās un miega artērijās galvā, kur nepieciešami lielāki stenti.

● Stenta implantācija ir valsts apmaksāta operācija, kas

ilgst 40–60 minūtes. Vispārējā anestēzija nav nepieciešama, jo tiek izdarīts vien neliels dūriens artērijā, ko invazīvais kardiologs izmanto kā tuneli, caur kuru nokļūst līdz sašaurinājumam. **Dūriena vietā injicē anestezējošu šķidrumu, lai pacients nejusto sāpes,** bet viņš ir nomodā un spēj sazināties ar ārstiem. Stenta **iedēstīšanas** laikā var rasties smaguma sajūta krūtīs, jo, piepūšot balonkatetru, asinsvads uz ūsu mīklu tiek slēgts.

● Stentus vibiežāk izmanto **miokarda infarkta un stenokardijas gadījumā.** Pamatiemēsls, kāpēc veidojas sašaurinājumi un rodas nepieciešamība implantēt šo protēzīti, ir ateroskleroze jeb hološterīna izgulsnēšanās asinsvadu sieniņās. Tās dēļ veidojas sašaurinājums.

● Miokarda infarkts, kas parasti izpaužas kā pēkšņas, spēcīgas sāpes krūtīs, ir asinsapgādes traucējumi kādā sirds muskuļa daļā. To iemesls ir vainagartērijas sašaurinājums vai slēgums. **Infarkta gadījumā stents jāievieto pēc iespējas ātrāk,** jo, apasiošanas traucējumu dēļ nesaņemot barības vielas un skābekli, sirds šūnas iet bojā. "Tā ir akūta operācija,

Stenta implantēšana

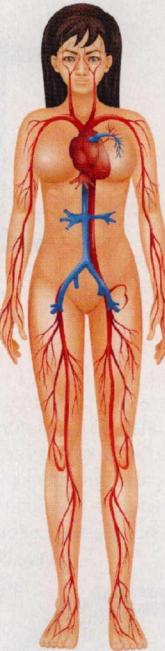

Foto – Shutterstock

tāpēc joti nepieciešams, lai vismaz lielākā slimnīcas spētu nodrošināt sirds asinsvadu stentēšanu 24 stundas diennakti. Pašlaik tas notiek pie mums, Stradiņos, kā arī Gaiļezera slimnīcā," stāsta Kārlis Trušinskis.

● Stenokardija parasti liecina par nopietnu sirds vainagartēriju aterosklerozi. Stenokardijas galvenais simptoms ir **sāpes, spiedoša vai diskomforta sajūta krūškurvja vidusdaļā** fiziskas slodzes laikā, piemēram, kāpjot pa kāpnēm. Tad palieeinās sirds šūnu vajadzība pēc skābekļa,

bet asinsvada sašaurinājums liedz tam pieplūst pietiekamā daudzumā.

● Ja ir stenokardijas pazīmes, jāveic **koronārā angiogrāfija** jeb izmeklējums, kas ļauj noskaidrot, kurā vietā un cik lielā mērā vienā vai abās sirds vainagartērijas izveidojies sašaurinājums. Procedūras laikā sirds asinsvados ievada kontrastvielu un ar rentgenaparatu tos nogālē reālajā laikā.

● Agrāk uzskatīja, ka ateroskleroze ir vecu cilvēku slimība. Tomēr neveselīga dzīvesveida

gartērijās

dēļ aizvien biežāk ar aterosklerozes izraisītu stenokardiju vai miokarda infarktu **pie kardiologa nonāk jau 30–35 gados veci pacienti**. Savukārt senioru vidū atrodami arī tādi, kuriem pat 90 gados asinsvadi ir gluži labā stāvoklī.

- Ja stenta implantācijas iemesls bijusi stenokardija, reizēm pacienti **var doties mājup jau operācijas dienā**. Ja bijis miokarda infarks, slimnīcā parasti jāuzturas 3–5 dienas, jo atlabšana ir sarežģītāka.

- Ir trīs veidu stenti: parastie metāla, zālēm pildītie un bioabsorbējošie, zālēm pildītie stenti. “90% gadījumu būtu jālieto zālēm pildītie stenti, lai gan valstij tādi, protams, izmaksā dārgāk. Pēc implantācijas 2–4 mēnešus no tiem izdalās medikamenti, kas neļauj asinsvada iekšējā slāņa šūnām izaugt cauri stentam un atkal radīt nosprostojumu jeb tā dēvēto restenozi. Ievietojot parasto metāla stentu, atkarībā no pacienta un artērijas sašaurinājuma veida restenoze notiek 15–35% gadījumu, bet, izmantojot zālēm pildītu stentu, – vien 0–3% gadījumu. Tā ir milzīga atšķiriba! Arī pacienti tagad ir joti labi informēti un bieži vien paši pieprasā zālēm pildītos. Stentu nomainīt nav iespējams, jo tas saaug ar asinsvada sieniņu, tāpēc, ja izveidojas restenoze, sašaurināto vietu atkal paplašināt ir daudz sarežģītāk. Protams, ir dažādas metodes cīnai pret to, piemēram, var ievadīt

speciālu griezošo balonīnu (tam ir asas malas, ar kurām asinsvada sieniņas iespējams notīrīt) un apstrādāt sašaurinājumu ar zālēm pārkālātu balonīnu, lai kavētu turpmāku aizaugšanu. Tomēr lētāk un daudz efektīvāk būtu pirmajā sašaurinājuma rašanās reizē implantēt modernos stentus.”

- Bioabsorbējošie, zālēm pildītie stenti, kas gatavoti no īpaša materiāla un divu gadu laikā pilnīgi uzsūcas organismā, ne vien Latvijā, bet visā pasaule tiek izmantoti tikai pāris gadu. “Tiem ir būtiska priekšrocība. Parasto metāla stentu var salīdzināt ar metāla būri, taču sirds artērija, tāpat kā jebkurš asinsvads, būtibā ir dinamiska, proti, **tā nepārtraukti saraujas un izplešas**. No šā aspekta raugoties, bioabsorbējošais stents sirds asinsvados iederētos vairāk, jo, ar laiku uzsūcoties, izzūd un ļauj tiem brīvi funkcionēt,” uzskata Kārlis Trušinskis.

- “Ir svarīgi saprast, ka pat vislabākais **stents nav panaceja**, kas atrisinās visas problēmas. Ateroskleroze nekur nepazūd. Ja cilvēks pēc operācijas veselības labā neko nedara, slimība nepielūdzami turpina attīstīties un sašaurinājums var izveidoties citā vietā.”

- Pēc stenta ielikšanas **visu turpmāko mūžu nelielā devā jālieto aspirīns**, jo tas šķidina asinis. Parasti iesaka 75–150 miligramu dienā. Atkarībā no diagnozes pirmos

KĀRLIS TRUŠINSKIS,
P. Stradiņa Kliniskās
universitātes slimnīcas
invažīvais kardiologs

dakteris. Galvenokārt izraksta atovrastatīnu un rozuvastatīnu.

- Visas šīs zāles, izņemot aspirīnu, nopērkamas pret ārstā recepti. **Par medikamentozo terapiju jākonsultējas ar kardiologu vai ģimenes ārstu**, kurš ieteiks atbilstīgāko preparātu un devu.

- Protams, nedrīkst aizmirst, ka **aterosklerozes attīstību veicina neveselīgs dzīvesveids**: smēķēšana, mazkustība un pārāk daudz treknā ēdienu. ■